

2 ASISTOVANÁ REPRODUKČIA A PRÁVA SÚVISIACE S PÔRODOM

2.1 PRÁVNE A BIOETICKÉ IMPLIKÁCIE SUROGAČNÉHO MATERSTVA

Andrea Erdősová

Surogačné materstvo je problematika, ktorá je priesečníkom prístupu etiky, práva, psychológie či filozofie, no predovšetkým jeho základ smeruje k mimoprávnym oblastiam medicíny a biológie.

Dôvodov, prečo patrí surogačné materstvo k stále frekventovanejším formám sociálno-biologickej reprodukcie, je hneď niekoľko. Základné línie kauzality by sme nachádzali v celkovom pohľade na stúpajúcu infertilitu párov²¹⁵ a príčiny jej vzniku. Odbor asistovanej reprodukcie pritom za ostatné roky patrí medzi najdynamickejšie sa rozvíjajúce odvetvia medicíny, ktoré posúva hranice možnosti stať sa biologickým rodičom za predtým netušené horizonty. Spôsoby nájdenia surogačnej matky vedú zásadne k dvom variáciám, totiž buď sa podujme plniť úlohu surogačnej matky niekto z rodiny, spravidla z blízkeho príbuzenstva, čo sa akceptuje napriek genetickej väzbe, alebo dieťa vynosí a porodí žena bez príbuzenského vzťahu k objednávatel'skému páru, prípadne môže byť v príbuzenstve s jedným z partnerov.

Popri tomu možno spomenúť aj dôvody, ktoré tkvejú v komplexnom probléme adopcií detí a „trhu“ s adopciami. Z hľadiska medicíny by sme zjednodušene surogačné konštelácie delili do týchto kategórií:

²¹⁵ Podľa štatistických údajov je v SR 15 % párov neplodných. Dobrou správou však je, že až 90 % párov dokážu lekári pomocou najrôznejších metód liečiť neplodnosť.

Čo sa týka ženskej a mužskej neplodnosti, sú na tom obe pohlavia približne rovnako. Uvádza sa, že 35 % je ženská neplodnosť a 35 % mužská neplodnosť, 25 % neplodnosti je spôsobených kombináciou mužských a ženských problémov, zvyšných 5 % príčin neplodnosti nebolo nikdy objasnených. *Otehotnenie sk.: Čo na neplodnosť hovorí štatistika*. Uverejnené 2017-05-19. [cit. 2023-03-19]. Dostupné na internete: <<https://www.otehotnenie.sk/n/co-na-neplodnost-hovori-statistik>>.

- a) Žena môže mať medicínsky problém, ktorý súvisí s kongenitálnou alebo maternicovou abnormalitou, prípadne jej bola maternica odstránená v rámci hysterektómie či za existencie iných podmienok, pre ktoré sa stáva tehotenstvo pre ženu nemožné alebo mimoriadne rizikové z dôvodu niektorých ochorení, napríklad niektorej zo srdečných vád a podobne.
- b) Žena podstúpila niekoľko neúspešných pokusov otehotnieť s využitím metód asistovanej reprodukcie (ART).
- c) Surogácia predstavuje metódu vzniku rodičovstva (materstva alebo otcovstva) pre rodičov, ktorí si z rôznych príčin nemôžu dieťa adoptovať, napríklad pre ich sexuálnu orientáciu alebo z dôvodu vysokého veku, či pre nespĺnenie podmienky uzavretého manželstva.²¹⁶ V prípade partnerov gayov sa pritom využíva buď tradičná forma surogácie, pri ktorej dôjde k oplodneniu vajíčka spermiami jedného z páru metódou asistovanej reprodukcie, alebo ani jeden z partnerov nebude biologickým rodičom, podobne ako ani vajíčko nebude pochádzať od surogačnej matky, pôjde totiž o dárkyňu vajíčka a následné vloženie embrya do tela gestačnej náhradnej matky za účelom vynosenia a pôrodu dieťaťa (tzv. emryotransfer). V tejto podobe, ak pár, pre ktorý náhradná matka plod nosí, nemá rovnako ako náhradná matka k dieťaťu žiadnu biologickú väzbu, vzniká vlastne situácia, keď má dieťa *de facto* až 5 rodičov.

Surogačné materstvo rozlišujeme v zásade v dvoch formách ako tradičnú formu a gestačnú formu. Zatiaľ čo tradičná forma je daná biologickou väzbou surogačnej matky na dieťa s využitím darcovstva spermií, gestačná forma znamená, že surogačná matka nemá genetickú väzbu na dieťa.

Rozlišujeme surogáciu altruistickú a komerčnú, ktorá je väčšinou predmetom silnejšej kritiky z hľadiska morálky a etickej prípustnosti.

Už v dávnej histórii, tak ako sa nám tento príbeh zachoval v knihe Genesis, nebolo surogačné materstvo ničím neznámym, hoci technicky išlo o tradičnú formu surogácie.

Spomína sa v tejto súvislosti Abrahám a jeho žena Sara, ktorá mu v rozhodnom čase nemohla dať potomstvo, aby zachovala dedičské nástupníctvo, nuž požiadala svoju egyptskú otrokyňu Hagar, aby s Abrahámom dieťa počala (pozn. autorky – z tohto aktu sa narodil Izmael). Vzhľadom na úroveň medicínskej vedy a nedostatok laboratórnych podmienok v krajine Kanánu, môžeme s istotou usudzovať, že sa tak stalo celkom tradičným kopulačným aktom. Časom však medzi ženami vznikali nemalé konflikty, prameniace zo žiarlivosti Sary a z neschopnosti Hagar vzdať sa nárokov ku svojmu dieťaťu, ale aj so stupňujúcimi

²¹⁶ K tomu bližšie pozri: *Using a Surrogate Mother: What You Need to Know*. [online]. [cit. 2023-03-19]. Dostupné na internete: <<http://www.webmd.com/infertility-and-reproduction/guide/using-surrogate-mother>>.

sa požiadavkami voči Abrahámovi, pričom podobné emócie, naznačené v tomto príbehu, sa často zdôrazňujú ako symbolika psychologických konštelácií v súvislosti so surogačným materstvom.

Nevraživosť medzi ženami preto v biblickom príbehu ústi do toho, že Sara po pôrode neskôr počatého vlastného syna Izáka svoju slúžku Hagar spolu s jej synom Izmaelom z krajiny vyženie. Izmael založí nové náboženstvo Islam, zatiaľ čo Izák je prvý potomok spomínaný v judaizme.²¹⁷

Prenesme sa v čase a priestore ďalej, máme 21. storočie a sledujeme súčasný facet turistiky za právnymi úpravami, ktoré dovoľujú, aby žena – surogačná matka donosila dieťa objednávatel'ským párom. Sme svedkami stále väčšieho počtu žiadostí o subrogáciu alebo substitúciu matky, z čoho sa odvíja pojem surogácie a používa sa promiscue (všetky tieto pojmy označujú náhradné materstvo), a to v čase, kedy zároveň stúpajú čísla štatistik infertilných párov. Reprodukčná medicína podporuje nové technológie, vytvára sa establishment pre nové možnosti rodinného, životného štýlu a posilňovania autonómie jednotlivca, čím sa objavujú aj relatívne vážne otázky. Vychádzajú z balansovania, čomu dajú legislatívne rámce dnes prednosť, či to bude ochrana suverenity štátu, ochrana verejných záujmov, napríklad cez prizmu najlepšieho záujmu dieťaťa alebo tradičných atomických rodín či skôr posilnenie pozície osôb právne spôsobilých bez vážnejšieho zdravotného hendikepu, dospelých, úspešných, majetných jednotlivcov, bojujúcich za svoje práva. Na tomto mieste zastavme tok úvah a pozrime sa na tento problém z trochu inej perspektívy. Pozrime sa bližšie na subjekty týchto zložitejších právnych vzťahov, na ich neisté právne postavenie a uvidíme zároveň boj medzi odvekou túžbou človeka reprodukovať sa, zachovať rod, zanechať po sebe niečo významné, zanechať na niekom svoj vplyv, svoju pečať a súčasne boj so snahou včleniť tieto túžby do právnej istoty a pokiaľ možno zjednotených pravidiel naprieč právnymi úpravami jednotlivých štátov. Medicínska veda a prax je tomu naklonená. Nie však bezpodmienečne aj legislatíva štátov. V tomto milieue sa dnes ocitá aj problematika náhradného materstva.

2.1.1 Surogácia ako bioetický problém

Otázku surogačného materstva možno vnímať aj z podstaty *pro life* argumentov. V skratke, bez surogačnej zmluvy by tento konkrétny ľudský život nevznikol, a ak vychádzame z jeho absolútnej hodnoty, požíva najvyššiu ochranu. Pokiaľ ide

²¹⁷ *Who was Hagar in the Book of Genesis?* [online]. [cit. 2023-02-23]. Dostupné na internete: <<https://womeninthebible.net/women-bible-old-new-testaments/hagar/>>.

o právne postavenie dieťaťa, ktoré sa v tomto sociálno-biologickom viacuholníku ocitá, je možné prirovnať ho dieťaťu, ktorého matka pri pôrode zomiera (odovzdanie dieťaťa objednávateľskému páru s pretrhnutím väzieb so surogačnou matkou, tzv. polovičná adopcia) a otec sa znovu ožení (adopcia dieťaťa ženou z objednávateľského páru za predpokladu, že muž z tohto páru je aj biologickým otcom dieťaťa). Ak potom ani jeden z objednávateľského páru nie je biologickým rodičom dieťaťa, situácia sa prakticky v ničom nelíši od klasickej adopcie dieťaťa, tiež pokiaľ možno vykonanej čo najskôr, ale predsa si vyžadujúcej čas na administratívne konanie s tým spojené.²¹⁸ Hoci len vidina úspešnej snahy stať sa rodičom, ženie páry k úsiliu podstúpiť pre to takmer čokoľvek, a tak posúva v nejednom prípade hranice možného za takmer všetky hranice prirodzeného.

Psychosomatický vývin človeka je mimoriadne zložitým procesom a hoci každá doba prináša svoje existenciálne záťaž, o poruchách spôsobených stresovým spôsobom života v súčasnosti a faktoroch, ktoré na celkové duševné zdravie vplývajú, sa hovorí čoraz častejšie, a to práve so zameraním na etapu vnútro-maternicového vývoja a obdobie krátko po narodení. Akcentuje sa puto medzi matkou a dieťaťom a podpora tejto väzby (*bonding*), ktorá má byť vyvrcholením emocionálnych faktorov, pôsobiacich počas tehotenstva. Dnes je vedecky dokázané, že na budovanie tejto väzby medzi matkou a dieťaťom „útočí“ celý rad neuroendokrínologických činiteľov.

Čím je puto (*attachment*) medzi matkou a dieťaťom pevnejšie, tým sú vytvorené lepšie podmienky, aby sa matka stala vnímavá voči potrebám svojho dieťaťa a naopak. Ak k tejto pripútavacej väzbe z nejakých dôvodov nedôjde, stúpa u dieťaťa hladina kortizolu, čo je zase hormón stresu a zrejme aj zárodok celého radu neskorších porúch osobnosti, spôsobených stratou pocitu bezpečia.²¹⁹

Z bioetického hľadiska je užitočné pripomenúť aj teóriu tzv. *slippery slope* (klzkého svahu), ktorá by sa dala voľne charakterizovať ako obrazne pomenovaná hroziaca sekvencia udalostí, pri ktorých dochádza k zneužitiu metód alebo postupov, pôvodne mienených s dobrým úmyslom. V prípade surogačného materstva ide o celý rad vplyvov nielen na dieťa, ktoré príde na svet za týchto okolností, ale neraz aj neblahých dôsledkov na surogačnú matku či na samotný objednávateľský pár.

²¹⁸ O napätí medzi genetickým a sociálnym rodičovstvom a komparácii právnych úprav adopcií vo viacerých štátoch pozri detailnejšie Ingeborg Schwenzer. 2007. Tensions between Legal, Biological and Social Conceptions of Parentage. In *Electronic Journal Of Comparative Law* [online]. 2007, vol.11.3. Dostupné na internete: <<http://www.ejcl.org/113/article113-6.pdf>>.

²¹⁹ HONZÁK, R. 2009. *Děloha na leasing, proč jsem proti* [online]. 2009. [cit. 2023-03-19]. Dostupné na internete: <<http://blog.aktualne.cz/blogy/radkin-honzak.php?itemid=7403>>; k tomu pozri tiež mimoriadne podnetný rozhovor: Vyjadrenie Doc. MUDr. Jozefa Hašta, PhD. k téme bonding. Ženské kruhy, zverejnené 2014-09-19, [prezreté 2023-03-19]. Dostupné na internete: <<http://zenskekruhy.sk/rozhovory/vyjadrenie-doc-mudr-jozefa-hasta-phd-teme-bondingu/>>.

Námiety voči surrogácii pritom môžu mať rozličný rodokmeň, od škály profeministických, ktoré spravidla argumentujú tým, že podstatou surrogácie je vlastne prenájom maternice náhradnej matky, po zástancov práv detí, ktorí tvrdia, že sa tak deti stávajú objektom komercializácie, pričom sa zo statusu ľudského plodu stáva potenciálne kazový (vadný) produkt, ktorý možno u výrobcu reklamovať.²²⁰

Nie sú ojedinelé ani prípady, keď objednávateľský pár odmietol prevziať dieťa z dôvodu jeho zdravotného stavu, *per exemplum* išlo o Downov syndróm (pozri ďalej).²²¹

Vedú sa viaceré diskusie ohľadom emocionálneho prežívania detí narodených vďaka náhradnému materstvu, pričom niektorí autori dôvodí, že ani dieťa počaté vďaka artificijálnej inseminácii neprežíva skľučujúci pocit ohľadom svojho pôvodu, tiež spravidla nenamieta, že bolo predmetom hoci aj kontraktu, ktorým sa odplatne získali darcovské spermie alebo vajíčka a tiež nemá pocit, že je sám predmetom obchodu. Kládne sa pritom dôraz na technickú paralelu s prostriedkami vzniku života pri surogačnom materstve.²²²

Sme toho názoru, že tejto úvahe chýba chápanie základného rozdielu, ktorým je na strane umelej reprodukcie „len“ potenciál ľudského života v celkom počiatočných (zárodočných) fázach, ktoré musia následne ešte prejsť spleť biologickým a emocionálnym procesom vzniku väzby matka – dieťa a *vice versa*. Biologická väzba na darcov má dozaista opodstatnenie vo vzťahu k poznaniu vlastnej identity, vo vzťahu ku genetickej determinácii, ale pravdepodobne nie natoľko intenzívne, azda i deštruktívne v emocionálnej rovine, ktorá je ovplyvnená celým radom spomínaných faktorov, ktoré vznikajú práve v etape tehotenstva. Okrem toho, vynosenie dieťaťa a pôrod je síce odjakživa prirodzeným procesom, ale má fyziologickú podstatu a nesie v sebe mnohé riziká. Jedným zo zvlášť alarmujúcich je prípad, keď surogačná matka pri pôrode dieťaťa zomrela v dôsledku náhleho ruptúry aorty.²²³ Ide aj o mnoho ďalších okolností, ktoré môžu pri riadne prebiehajúcom pôrode nastať.

²²⁰ FRASER, G. 2014. *A baby must never become a 'faulty product' if surrogacy doesn't go to plan* [online]. 2014. [cit. 2023-03-19]. Dostupné na internete: <<http://www.theguardian.com/commentisfree/belief/2014/sep/05/baby-must-not-become-faulty-product-when-surrogacy-doesnt-go-plan>>.

²²¹ *Australian couple 'leave disabled baby with Thai surrogate'*. 2014. [online]. [cit. 2023-03-19]. Dostupné na internete: <http://news.yahoo.com/australian-couple-leave-disabled-baby-thai-surrogate144356001.html?soc_src=mediacontentstor-y>.

²²² POSNER, RICHARD, A. 1989. The Ethics and Economics of Enforcing Contracts of Surrogate Motherhood. In *5 Journal of Contemporary Health Law and Policy 21 (1989)*, p. 24. [online]. Dostupné na internete: <http://chicagounbound.uchicago.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=2809&context=journal_articles>.

²²³ *Surrogate mum dies after giving birth*. 2005. [online]. [cit. 2023-03-19]. Dostupné na internete: <<http://www.dailymail.co.uk/news/article-335871/Surrogate-mum-dies-giving-birth.html>>.

Ako protiargument, že nie je možné hovoriť o kontraktnej slobode, a teda dobrovoľnosti ženy, ktorá sa podujme dieťa vynosiť, dokladajú zástancovia surrogácie argument požiadavky, ktorá býva formulovaná vo väčšine krajín, používajúcich túto metódu. Žena už musí mať v čase uzatvárania kontraktu za sebou *primi partus* (prvý pôrod), aby vedela, „do čoho ide“, v záujme plného uspokojenia slobodného vôľového aspektu, a tiež v duchu starorímskej zásady: *volenti non fit iniuria*.²²⁴

Myslíme si, že by bolo pritom vhodné skúmať faktory akútnej stresovej reakcie pri problematike surrogácií. Teda presnejšie, čo spôsobuje predstava budúceho odlúčenia, snaha o nevytvorenie puta, o pretrhnutie vznikajúcich väzieb, pocit niečoho vlastného z podstaty existencie, ktoré má byť v rozhodujúci okamih odňaté a prisvojené inému. Nesporne aj pôsobením hormonálnych vplyvov je treba predvídať rôzne druhy a stupne traumatických reakcií,²²⁵ ktoré môžu privolať alebo znásobiť také činitele, ako eventuálne komplikácie pri pôrode, stupeň prežívania bolesti, nastupujúca laktácia (pozastavená v dôsledku odňatia dieťaťa) alebo postraumatické stavy po odňatí dieťaťa; možno úzkosť, pocit osamelosti, potreba neskoršieho kontaktu s dieťaťom a iné. Je známy prípad, keď surogačná matka požiadala personál o vykonanie cisárskeho rezu, aby jej to pripadalo viac ako operácia, než pôrod s úmyslom vyhnúť sa citovému prežívaniu v týchto chvíľach. Okrem toho, každé tehotenstvo, každý pôrod vo vzťahu k rôznorodým faktorom, je jednoducho neopakovateľnou, a tým aj vopred nepredvídateľnou udalosťou v živote žien.

Pomerne málo sa literatúra zmieňuje, že ak právna úprava neumožňuje stretávanie sa dieťaťa s biologickou matkou, eventuálne s jej rodinou, môže to mať negatívny vplyv na dieťa zo surogačného materstva, ale aj na rodinných príslušníkov náhradnej matky, ide totiž v prípadoch, ak je aj biologickou matkou dieťaťa, o nezanedbateľné pokrvné puto.

Na druhej strane umožnením styku surogačnej matky s dieťaťom môžu vzniknúť značné vzťahové disproporcie, narúša sa kompaktnosť atomickej rodiny a vznikajú nové formy, pri ktorých je mimoriadne náročné zvládať rozloženie zmiešaných rolí v rodine.

Kritici surrogácie bývajú preto často spájaní s ideou nevyožiteľnosti takýchto zmlúv, zástancovia naopak trvajú na tom, že ako každá zmluva, aj táto musí

²²⁴ Pozn. autorky – *Bezprávie nevzniká tomu, kto s tým súhlasil.*

²²⁵ *Ibid.*, text – pozn. autorky – Posner práve tieto aspekty podceňuje, označuje ich za takpovediac súčasť rétoriky diskriminácie žien, ktorej formy tradične racionalizujú obmedzený prístup žien k výkonu niektorých povolání, čím paradoxne vyvracia slogan feministiek k surrogácii: „biológia je osud“ a tvrdí, že „*tak byť surogačnou matkou, ako aj vyhľadať surogačnú matku sú nekonvenčné príležitosti, ktoré sa dnes ženám ponúkajú*“, s. 28.

mať mechanizmus, ako docieľiť, aby sa na jej základe riadne plnilo. Podobne ako v prípade detí, hovorí sa v tejto súvislosti o tzv. „komodifikácii“ *sui generis*. Vychádza sa zo zákazu obchodovania s telom alebo jeho časťami, v našich zeme-
pisných šírkach najmä v ambite Charty základných práv Európskej únie,²²⁶ ale aj Dohovoru o biomedicíne.²²⁷

Nesporne si treba klásť aj otázku, či sa v danej právnej úprave počíta s em-
bryom ako osobou v právnom zmysle slova,²²⁸ či existuje vedecký dôkaz, že
žena alebo muž má čosi ako naliehavú biologickú potrebu reprodukovať sa, totiž
úplne izolovanú od kultúrnych a spoločenských faktorov pôsobenia²²⁹ a taktiež
brať do úvahy, keďže v istých geografických oblastiach nie je kľúčový motivátor
k rozhodnutiam stať sa surogačnou matkou práve nelichotivá ekonomická si-
tuácia, v ktorej sa tieto dobrovoľníčky nachádzajú. Najmä s ohľadom na vysoký
počet surogačných matiek pochádzajúcich z Indie a Ukrajiny.

2.1.2 Únieové právo, pohľad Súdneho dvora Európskej únie

Právo Európskej únie výslovne neukladá povinnosť členským štátom EÚ
uznať statusový vzťah rodiča a dieťaťa, ktorý bol kreovaný v inom členskom
štáte. Podľa čl. 81 ods. 3 ZFEÚ má však právomoc na prijímanie opatrení tý-
kajúcich sa rodinného práva (a teda aj otázok fliácie), ktoré majú cezhraničné
dôsledky. Je zaujímavé, že Európska únia do dnešného dňa nevyužila právomoc
v podľa čl. 81 ods. 3 ZFEU na prijatie opatrení, ktorými by bolo zabezpečené
vzájomné uznávanie rozhodnutí vo veciach určenia alebo zapretia rodičovstva

²²⁶ Článok 3 Charty základných práv EÚ: Každý má právo na rešpektovanie svojej telesnej a du-
ševnej nedotknuteľnosti a podľa článku 3 ods. 2 písm. c) je zakázané využívanie ľudského tela
a jeho častí ako takých na dosiahnutie zisku.

²²⁷ Článok 21 Dohovoru o biomedicíne: „*Ľudské telo a jeho časti nesmú byť predmetom finančného
prospechu*“.

²²⁸ Skôr v texte sme odkazovali na vnútroštátnu právnu úpravu, ktorá na rozdiel od starorímskej
(otrokárskej) zásady: „*Hunc ego hominem meum esse aio ...*“ (*Ten človek je môj...*), vidí nasci-
turus s garanciou práv ako subjekt týchto práv, hoci *pro life* hnutia sa domnievajú, že zákonná
možnosť vykonania interrupcií do prvého trimestra tehotnosti je porušením týchto princípov;
podrobnejšie k týmto úvahám pozri nálezh pod sp. zn. PL. ÚS 12/01.

²²⁹ K tomu pozri polemiku nad knihou od autorky Leslie Morgan Steiner „*Pol'ovačka na dieťa:
Ako surrogácia mení americkú rodinu*“, ide o kritickú recenziu od Jessicy Grose, ktorá autorku
obviňuje zo zľahčovania problematiky a vykresľovania surrogácie v povrchne optimistickom du-
chu: GROS, J. 2013. *Stop Celebrating Surrogate Motherhood*. [online]. 2013. [cit. 2023-03-19].
Dostupné na internete: <<http://www.newrepublic.com/article/115201/leslie-morgan-steiners-ba-by-chase-reviewed-jessica-grose>>.

medzi členskými štátmi, či zlučiteľnosť kolíznych noriem a noriem upravujúcich medzinárodnú právomoc v týchto veciach.²³⁰

Zároveň je však surogačné materstvo v recentnej poradnej činnosti ESLP v prípade *Menneson a Labasee* aj príkladom právnej kolízie, ktorá je príznačná pri strete právnych poriadkov a riešení tzv. cezhraničných konfliktov, ktoré vyvolávajú viaceré etické dilemy s nimi spojené. Z Poradného stanoviska ESLP sa okrem toho črtajú aj isté východiská tak pre jeho ďalší vývoj, ako aj všeobecné snahy o zjednotenie právneho režimu v úvahách *de lege ferenda*, ako je to zrejme už aj z reálnych záverov Haagskej konferencie Medzinárodného práva súkromného, jej expertnej skupiny pre zjednotenie práva, v oblasti vytvárania a uznávania právneho rodičovstva.²³¹

Diskutovanosť problematiky podčiarkuje fakt, že nielen ESLP, ktorému sa chceme prevažne venovať, ale aj SD EÚ zaujíma k téme svoje postoje. V prejudiciálnych konaniach iniciovaných Spojeným kráľovstvom²³² a neskôr Írskom²³³ sa riešili otázky možnej diskriminácie v pracovnoprávnej oblasti, ak ženám z objednávateľských párov nebude priznaná jednak materská dovolenka alebo platená dovolenka, zodpovedajúca materskej dovolenke v súvislosti so surrogáciou, alebo s dovolenkou z dôvodu osvojenia. Rozhodnutia SD EÚ potvrdili, že v uvedených prípadoch nedošlo k diskriminácii.

²³⁰ K tomu pozri detailnejšie BURDOVÁ, K. 2022. *Krivajúce rodičovstvo v slovenskom medzinárodnom práve súkromnom*, 1. vydanie. Bratislava : Univerzita Komenského, Právnická fakulta, 2022, s. 27.

²³¹ *Haagska konferencia súkromného práva, Surogačné materstvo*. [online]. [cit. 2023-02-23]. Dostupné na internete: <<https://www.hcch.net/en/projects/legislative-projects/parentage-surrogacy>>

²³² C-167/12, prejudiciálne konanie, návrh Employment Tribunal, Newcastle upon Tyne-Spojené kráľovstvo,

1. Smernica Rady 92/85/EHS z 19. októbra 1992 o zavedení opatrení na podporu zlepšenia bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci tehotných pracovníčok a pracovníčok krátko po pôrode alebo dojčiacich pracovníčok sa má vykladať tak, že členské štáty nie sú povinné poskytnúť materskú dovolenku pracovníčke, ktorá je ženou z objednávateľského páru, a to ani keď dojčí.
2. článok 14 smernice Európskeho parlamentu a Rady 2006/54/ES z 5. júla 2006 o vykonávaní zásady rovnosti zaobchádzania s mužmi a ženami vo veciach zamestnanosti a povolania sa vykladá tak, že zamestnávateľ môže zamietnuť poskytnúť materskú dovolenku žene z objednávateľského páru a nepredstavuje to diskrimináciu z dôvodu pohlavia.

²³³ C-363/12, prejudiciálne konanie, návrh Equality Tribunal (Írsko).

1. Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2006/54/ES z 5. júla 2006 o vykonávaní zásady rovnosti zaobchádzania s mužmi a ženami vo veciach zamestnanosti a povolania sa vykladá tak, že nejde o diskrimináciu z dôvodu pohlavia, ak sa pracovníčke (žene z objednávateľského páru) zamietne poskytnutie platenej dovolenky zodpovedajúcej materskej dovolenke.
2. Smernica Rady 2000/78/ES z 27. novembra 2000 o rovnom zaobchádzaní v zamestnanosti a povolani sa vykladá tak, že nie je diskriminácia ak sa pracovníčke (žene z objednávajúceho páru) zamietne poskytnutie platenej dovolenky zodpovedajúcej materskej dovolenke alebo dovolenke z dôvodu osvojenia.